

# AMINTIRI DESPRE VIITOR: CULTURĂ – EDUCAȚIE – SĂNĂTATE

**Pompiliu MANEA**

**ABSTRACT:** The article entitled Memories about the Future: Culture, Education, Health evokes the cultural activities of engineer Pompiliu Manea and a series of professionals from the Cluj County Public Health Department. Apart from health education endeavours, the latter cooperate with various cultural institutions (the media, history museums, literary societies etc) to promote Romanian culture in various forms: publications of literary and scientific volumes, radio and TV broadcasts, organization of medical fairs.

**KEYWORDS:** Cluj County Public Health Department, health education, medical fairs, artistic and cultural societies

În urmă cu 55 ani m-am transferat din București la Cluj-Napoca. Veneam de la Industria Tehnico Medicală la Direcția Sanitară a Județului Cluj.

Încă de la început mi-am făcut o seamă de prieteni din cadrul Studioului de Radio–Televiziune Cluj, care lucrau sub bagheta scriitorului și omului de cultură Vasile Rebreanu încă din 1970. Scriitorul Vasile Rebreanu preia conducerea Studioului de radio din Cluj aproximativ în aceeași perioadă în care eu m-am transferat la Cluj.

Primii oameni cu care am luat legătura din Studioul de radio clujean au fost Constantin Mustață, redactor și comentator sportiv, Tiberiu Iancu, scriitor și secretar-responsabil și Cornel Udrea, redactor al aceluiași studio clujean. Mai întâi au fost reportaje transmise de către ei, din activitatea mea la Cluj, iar mai apoi, încet, încet sau mai bine spus „pas cu pas”, între noi s-a încheiat o strânsă prietenie care a rămas înțeleasă, respectată și iubită. Cu primii doi, până la sfârșitul vieții lor, iar cu cel din urmă, Cornel Udrea, amplificată și păstrată până în zilele noastre.

Mai întâi ne-a părăsit matematicianul, redactorul de radio, bibliotecarul, jurnalistul și scriitorul Tiberiu Vasile Iancu, în anul 1999, la 3 aprilie, iar 14 ani mai târziu lasă un gol imens în sufletul și activitatea noastră,

inginerul, redactorul radio, informaticianul, jurnalistul, scriitorul, patriotul și moderatorul fundației „Joa Culturală TEMCO” Constantin Mustață.

Nu vreau să-l uit nici pe prietenul ing. **Onoriu Atanasiu**, care împreună cu echipa lui de tehnicieni, vineri 22 decembrie 1989, orele 17:30 „anunță că au fost realizate toate conexiunile tehnice și Radio Cluj, poate emite”, fapt ce s-a și întâmplat după o jumătate de oră după patru ani de întrerupere inexplicabilă și ordonată de cuplul prezidențial de tristă amintire.

În aceeași perioadă și în același grup de mai sus am avut onoarea de a mă alătura și mai apoi împrietenii cu poetul și jurnalistul **Ioan Arcaș**, redactorul șef adjunct al cotidianului „Făclia”, jurnal de Cluj, cu care de asemeni am rămas prieteni până la despărțirea și plecarea lui dintre noi, chiar în ziua mărtișorului anului 2002 și care-și doarme somnul de veci în cimitirul ctitoriei lui Ștefan Cel Mare, din comuna Feleacu – Cluj.

Un alt reper al vieții mele din această perioadă a fost profesorul universitar Hadrian Daicoviciu, directorul Muzeului de Istorie al Transilvaniei, căruia destăinuindu-i hobby-ul meu de colecționar, privind aparatura medicală veche, prin decizia nr. 110/I din 06 februarie 1979, mă numește „conservator onorific al Colecției de aparatură medicală”, din cadrul Muzeului de Istorie al Transilvaniei, secției de istoria medicinei și farmaciei cu cele două colecții, cea farmaceutică fiind cea mai veche și cea mai nouă, de aparatură medicală.

Astfel că la mijlocul anului 1979, cu ocazia comemorării a „90 de ani de la moartea poetului nepereche, Mihai Eminescu, 1889–1979”, Direcția Sanitară a Județului Cluj, Muzeul de Istorie al Transilvaniei, Universitatea Cultural Științifică, Studioul de Radio-televiziune Cluj și Cenaclul literar-artistic „Victor Papilian”, organizează în sala festivă a Studioului de Radio-televiziune Cluj, astăzi numită „Vasile Rebreanu”, Medalionul „CULTURĂ – EDUCAȚIE – SĂNĂTATE”, care pe atunci se încadra în Festivalul Național „CÂNTAREA ROMÂNIEI”, Ediția a II-a.

În frumosul și spațiosul hol de intrare în noul Studio Radio-Televiziune Cluj se organizează „prima colecție muzeu de aparatură medicală”, precum și „o expoziție de educație sanitară”.

Acest început a fost continuat de către prof. univ. dr. Nicolae Hâncu, Membru de onoare al Academiei Române, după 1989 sub denumirea Galele de „Medicină Artă Culturală”, care astăzi a ajuns la cea de-a 162-a ediție.

Manifestarea noastră „CULTURĂ – EDUCAȚIE – SĂNĂTATE”, a avut trei părți distincte, legate totuși una de celelalte:

Prima acțiune fiind Medalionul „Mihai Eminescu”, 1889–1979, 90 de ani de la moartea poetului, medalion prezidat și alcătuit de către prof. univ. dr. doc Augustin Z. N. Pop, rector la Institutul Pedagogic din Pitești, cercetător al fondului Eminescu, din cadrul Bibliotecii Academiei Române, ajutat fiind de către prof. univ. dr. doc. Crișan Mircioiu, chirurg renumit, șeful Clinicii Chirurgicale nr.1, din Cluj și Rector al Universității Cultural Științifice (Universitatea Populară) Cluj, sau Școlile pentru Adulți, înființate la mijlocul secolului al XIX-lea, pentru prima dată la București de către Carol Davila și la Iași de către Ștefan Micle.

Au mai fost alături de noi și între noi, din partea Studioului Radio-televiziune Cluj, scriitorul Vasile Rebreanu, director, Tiberiu Iancu secretar responsabil și redactorul studioului Cornel Udrea. Din partea ziarului „Făclia”, a fost prezent poetul Ioan Arcaș, redactor și șef adjunct.

Eminescologul și biograful cu peste 10 volume, Augustin Z. N. Pop ne-a adus o serie de facsimile din fondul Eminescu de la Biblioteca Academiei Române, dar și din colecția sa personală, privind pe poetul nepereche, muza și iubirea neîmpărtășită a acestuia Veronica Micle, Titu Maiorescu, dar și creatorul eminescologiei, eminentul istoric literar Bogdan Duică.



**Fig. nr. 1** – Fotografie executată în anul 1869 în atelierul Jan Tamas din Praga, în timp ce poetul era în drum spre Universitatea din Viena



**Fig. nr. 2** – Poeta Veronica Micle la 18 ani. Fotografie executată în atelierul Nestor Heck (1868)

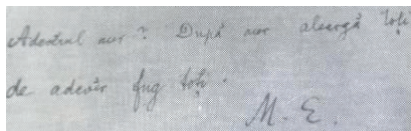


Fig. nr. 3 – Aforism al poetului citit în cercul „Junimea” din București, 1880 (facsimil)

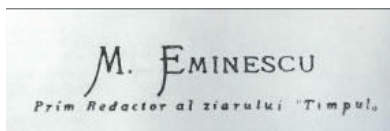


Fig. nr. 4 – Cartea de vizită a poetului (facsimil)

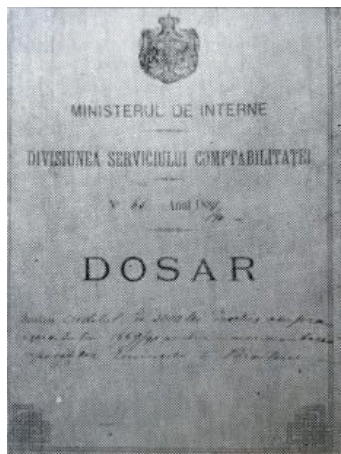


Fig. nr. 5 – Dosarul înmormântării lui M. Eminescu din mila publică „oficială” (facsimil)

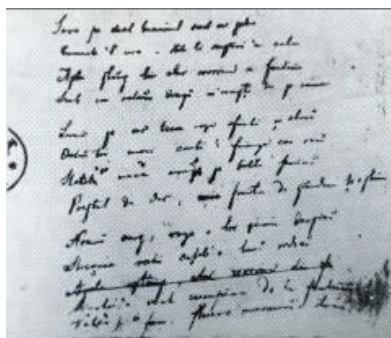


Fig. nr. 6 – Concept la „Seara pe deal” din manuscrisele eminesciene în păstrarea Bibliotecii Academiei Române

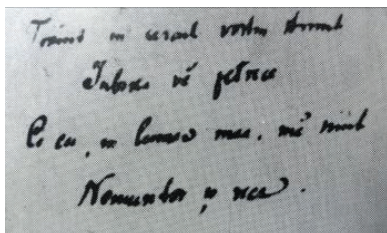


Fig. nr. 7 – Ultima strofă a Luceafărului în redactarea prefinală din vara anului 1883 – facsimilată după manuscrisele eminesciene în păstrarea Bibliotecii Academiei Române

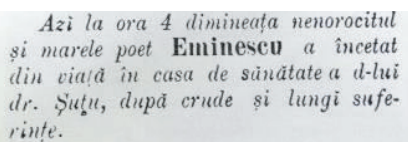


Fig. nr. 8 – Caseta de anunț a morții lui M. Eminescu din ziarul bucureștean „Românul”, apărut la 16 iunie 1889. (facsimil)

Profesorul Augustin Z. N. Pop susține public două lucrări: „*Eminescu la 90 de ani de la moartea poetului*” și „*Eminescu și un chestionar folcloric*”, iar prof. dr. doc. Crișan Mircioiu prezintă public lucrarea: „*Nouă decenii de la moartea luceafărului poeziei românești*”.

Prof. Doina Manea, bibliotecara Spitalului Clinic Județean Cluj, face recenzia, cărții recente – lui Augustin Z. N. Pop „*Veronica Micle – Corespondență*” (1979, Editura Dacia, Cluj-Napoca) și prezintă Expoziția de carte „*Mihai Eminescu*” în care sunt incluse și volumele biografice a lui Augustin Z. N. Pop.

Cenaclul literar-artistic „*Victor Papilian*”, al Direcției Sanitare Cluj, au interpretat piesa de teatru „*Elivira în disperarea amorului*” scrisă de Mihai Eminescu, dialogul *Veronica Micle – Mihai Eminescu*, „*O dragoste eternă*” și colajul omagial „*Floare albastră*”, dedicat „*Luceafărului poeziei românești*”, iar în încheiere este interpretată romanța „*pe lângă plopii fără soț*”, pusă pe note muzicale de Guilelm Șorban, compozitor și pianist dintr-o familie nobiliară românească 1966, dar și primul primar român la Dej după 1918, capitala județului Someș și tatăl marelui rector, muzician și om de cultură Raoul Șorban.

Medalionul se încheie cu poeziile: „*La statuia lui Eminescu*”, „*Te regălesc în privirea dintâi*” și „*Rămânând în posteritate, trăiești*”, scrise de poeții Ioan Arcaș, Octavian Gr. Zegreanu și Pavel Pitea, cu desene de Dorina Bugariu, psiholog al Spitalului Clinic Județean, Centrul de Sănătate Mintală.



Fig. nr. 9 – Desene de Dorina Bugariu

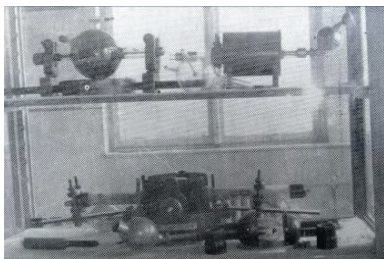
În același timp la Studioul de Radio Cluj avea loc emisiunea radio „*undă pentru inimă și literatură*”, cu reporterii Traian Bradea și Radu Țuculescu și profesorul dr. doc. Augustin Z. N. Pop.

Acesta a fost debutul literar al Cenaclului literar-artistic „Victor Papilian”, iar la ședințele următoare au participat și membri ai Uniunii Scriitorilor, filiala Cluj, precum vechii noștri prieteni: Ioan Arcaș, Cornel Udrea, Doina Cetea, Radu Țuculescu, Pavel Pitea, dar și Ștefan Damian, Aurel Grigore Zegreanu, Doina Moigrădean, Mircea Popa, Constantin Cubleşan și mulți alții.

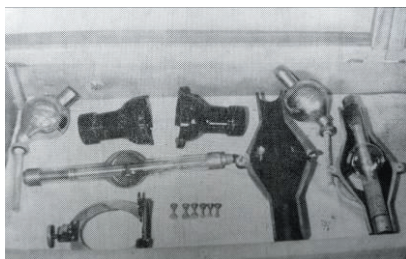
Partea a doua a tripticului Cultură – Educație – Sănătate a fost inaugurarea „Colecției Muzeale de aparatură medicală”, care astăzi poartă numele de „Pompiliu Manea”.

În lucrarea prezentată de subsemnatul în plenul manifestării și cu sprijinul Studioului de Radio-Televiziune Cluj, dar și al Muzeului de Istorie al Transilvaniei, prin prof. dr. Hardian Daicoviciu care ne-a oferit vitrinele, restauratori muzeografi și asistență tehnică, în data de 5 mai 1979, orele 12:00, a avut loc „deschiderea oficială a colecției”, în holul studioului și unde a fost găzduită până la sfârșitul lunii iunie 1979.

Aici am expus cele mai vechi și reprezentative aparate din specialitățile medicale de radiologie, electrofizioterapie, cardiologie, laborator de analize medicale și stomatologie.



**Fig. nr. 10** – Colecția de tuburi Röntgen cu gaz (catod rece) cu răcire prin aripioare regeneratoare cu scânteie

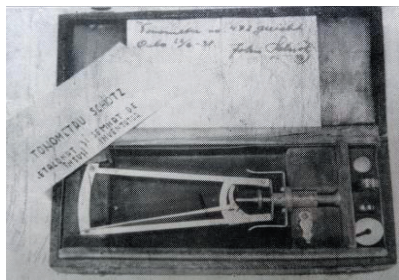


**Fig. nr. 11** – Colecția tuburi Röntgen cu emisiune termoelectrică – cu răcire cu aer.

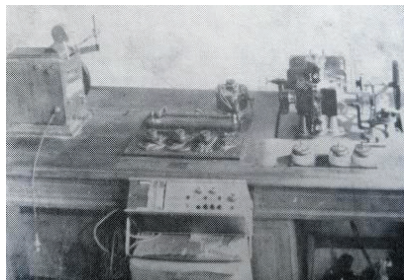
În continuare dr. Vasile Vlad, medic primar inspector în cadrul Direcției Sanitare a județului Cluj ne expune o serie de considerații privind educația sanitară a populației, lucrare axată pe integrarea unei concepții igienice și profilactice pe modul de viață al individului și al colectivității.

Scopul final al educației sanitare presupune o modificare favorabilă a comportamentului fiecărui individ dintr-o colectivitate prin formarea și dezvoltarea unor deprinderi și reflexe igienico-sanitare, începând cu tinerii

care vor fi adulții de mâine, dar și cu celelalte vârste, pentru a avea o populație sănătoasă și responsabilă, întru apărarea sănătății proprii, dar și a colectivității din care fac parte.



**Fig. nr. 12** – Tonometru pentru măsurarea tensiunii globului ocular tip Schiötz, etalonat și semnat de inventator Prof. dr. Schiötz.



**Fig. nr. 13** – Electrocardiograf cu un canal pe film cu examinare la întuneric, de tipul Boullitt – Franța Deceniul II, sec. XX în comparație cu un electrocardiograf cu un canal (vezi în mijloc) tip Cardiostat T – Siemens.

Concluzia fiind aceea că omul societății în care trăim, sub îndrumarea și educația personalului medico-sanitar, trebuie să înțeleagă dimensiunea tridimensională a sănătății fizice, mintală și socială („mens sana in corpore sano”), a preocupat omenirea din cele mai vechi timpuri și va dăinui atâta timp cât va exista omul și societatea în care acesta va trăi. De aceea marele savant Iuliu Hațieganu, lupta încă de la începutul secolului al XX-lea, pentru introducerea educației fizice și a sportului, în toate formele de învățământ, de la cel primar și până la cel universitar, pentru a forma o nouă societate românească sănătoasă fizic, mintal și social.

Un important și real ajutor am primit în realizarea acestor manifestări, din partea dr. Traian Căpușan, dr. Aurelian Mazilu și dr. Karacsony Zoltan, oameni de organizare sanitară de mare valoare în acele vremuri. Cu Tiberiu Iancu am colaborat și după 1985, atunci când cuplul de tristă amintire Elena și Nicolae Ceaușescu, desființează toate studiourile de radio-televiziune teritoriale și lasă o țară întreagă cu Radio București și un singur program de două ore de televiziune pe zi. Tiberiu Iancu ajunge bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară, care după 1990 poartă numele marelui filozof și om de cultură „Lucian Blaga”.

Lasă urme și aici prin realizarea dicționarului esențial „Clujeni ai secolului 20”, editat la Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca 2000, Tiberiu Vasile Iancu fiind coordonatorul colectivului de 30 de autori. Regretăm nespuse dispariția lui prematură, la numai 61 ani.

Cu marele meu prieten Constantin Mustață (Mustețea), inginer, reporter de radio, jurnalist, informatician, scriitor și mare patriot român, am continuat colaborarea până în ultimele lui zile de viață. În urmă cu 12 ani am fondat fundația culturală „Joiă Culturală TEMCO”, al cărui moderator de mare valoare a fost, până când ne-a părăsit. El a dat numele de „Palatul TEMCO” și de „Compania Electrotehnică Medicală Română TEMCO”.

Împreună la Cluj și cu sprijinul dlui. dr. Florin Mătrescu, am judecat la Cluj-Napoca împreună cu bisericile „Ortodoxă și Greco-catolică”, pentru prima dată în România, „un proces al comunismului”, în data de 7 septembrie 2006.

Împreună l-am invitat de multe ori la manifestarea noastră pe simbolul luptei anticomuniste, din Munții Făgărașului, Ioan Gavrilă Ogoranu.

Constantin Mustață a avut ideea și Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară și Senatul Universității prin rectorul Prof. univ. dr. Liviu Mărghitaș, a acordat diploma de inginer de onoare după 58 de ani, anul în care ne părăsește la 83 de ani, cu condamnarea la moarte în contumacie, dată de regimul comunist 1945–1989, fără a fi rejudecată de cele două ministrese ale justiției post decembriste Rodica Stănoiu și Monica Macovei, nu au rejudecat procesul și anulat această condamnare odioasă.

Tot împreună și sub oblăduirea Înalt prea Sfinției Sale Bartolomeu Anania, Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, în anul 2006, prin „Joiă Culturală TEMCO”, „60 de ani de la Greva studenților clujeni din 1946”, prima manifestare anticomunistă, dintr-un stat al „lagărului socialist”. Tot prin această fundație culturală am lansat cele mai multe dintre cărțile lui Ticu Mustață, dar și ale mulți altora precum Ioan Barbu, Ioan Gavrilă Ogoranu, Pompiliu Manea, Florin Mătrescu, cu Holocaustul Roșu, Raoul Șorban, Regi și Regine ale cântecului popular, vernisaje de expoziții cu linie, culoare și volum, din cadrul Galeriei de Artă „Alex Bucur” sprijiniți de jurnalele „Făclia” noastră clujeană și „Curierul de Vâlcea” primul ziar privat din România la 19 ianuarie 1990. Am participat împreună și la multe ediții ale „Balului Operei” sub bagheta prietenului dr. Matei Miko și a maestrului Alexandru Fărcaș și mulți alți măestri.



Totodată am colaborat și cu „Fundația Carpatica” condusă de arhitectul Ionel Vitoc și de valorosul său colectiv de mari maeștri în poezie, literatură, artă, muzică etc.

Însă toate cele atât de frumoase au fost întrerupte brusc în urmă cu mai puțin de doi ani când Ticu Mustață pleacă dintre noi spre tărâmul veșniciei lăsându-ne să continuăm după el, dragostea de țară și de poporul din care ne-am plămădit.

Continui astăzi alături de prietenul care mi-a mai rămas Cornel Udrea care a fost și este alături de mine în toate acțiunile culturale și artistice, dar și de mecenat pe care încerc să le realizez prin puterile mele.

Doresc să-l mai revăd din vechea echipă a Studioului de Radio-televiziune Cluj și pe Radu Țuculescu, în memoria tatălui său dr. Dumitru Țuculescu, medic primar șef de secție Medicină internă la Spitalul Regional Reghin, astăzi „Eugen Nicoară” și de a cărui prietenie m-am simțit onorat.